

Hur friskoleetableringar påverkar kommunala kostnader

Liten grundskola, liten kostnad

Abstract

Skolans styrning och huvudmannaskap är ett ämne som återkommande aktualiseras och diskuteras i samhällsdebatten. Av förespråkarna för fristående huvudmän betonas värdet av mångfald, valfrihet och konkurrens för att skapa en bra och effektiv skola medan kritikerna å andra sidan beskriver en snedvriden konkurrens där de fristående aktörerna får del av fördelarna men slipper samhällsansvaret. Genom att undersöka fem kostnadsdrivande faktorer i fyra mellanstora kommuner svarar uppsatsen på frågan: hur påverkas kommunernas kostnader av att en fristående grundskola som är del av en koncern etableras i kommunen? Kommunala dokument och statistik från Skolverket från året innan en fristående grundskola startat till och med året efter analyseras och diskuteras sedan med utvecklingen av faktorerna som utgångspunkt. Vidare diskuteras förändringarna på de kostnadsdrivande faktorerna utifrån vår definition av kostnader. Resultatet visar att mindre friskolor påverkar kostnaderna mindre i jämfört med större skolor samt att alla förändringar inom ramen för de kostnadsdrivande faktorerna inte nödvändigtvis beror på en friskoleetablering.

Nyckelord: grundskola, friskola, kostnad, koncern, kommun

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund.....	1
1.2	Problemformulering	2
1.3	Frågeställning.....	3
2	Teori.....	4
2.1	Kostnader	4
2.2	Finansiering av skolan.....	4
2.3	Fritt skolval.....	5
2.4	Kostnadsdrivande faktorer.....	5
2.4.1	Lärartäthet	6
2.4.2	Organisation	6
2.4.3	Elever	7
2.4.4	Kompensation.....	7
2.4.5	Hyreskostnader	8
2.5	Operationalisering	9
3	Metod	11
3.1	Beskrivande komparativ studie.....	11
3.2	Strategiskt urval	11
3.3	Avvägningar och val av material	12
4	Empiri och diskussion	14
4.1	Kostnadsdrivande faktorer.....	14
4.1.1	Lärartäthet	14
4.1.2	Organisation	15
4.1.3	Elever	16
4.1.4	Kompensation.....	17
4.1.5	Hyreskostnader	18
4.2	Sammanfattande diskussion.....	19
5	Slutsatser.....	22
6	Referenser	24

Bilaga 1	28
Bilaga 2	29
Bilaga 3	30
Bilaga 4	32

1 Inledning

1.1 Bakgrund

De stora reformerna i svenskt skolväsende i början av 1990-talet har varit återkommande föremål för debatt sedan dess. Kommunaliseringen av skolan gjorde att staten tog ett kliv tillbaka i sitt ansvar över skolans styrning och finansiering och friskolereformen gjorde att fristående aktörer klev in i på en marknad och blev en naturlig del av skolväsendet. Friskolors roll i svensk skola har diskuterats intensivt under åren som gått, en diskussion som ofta förts med ideologiska förtecken och där den så kallade Reepalu-utredningen (SOU 2016:78) som bland annat föreslog ett vinsttak för fristående aktörer i offentlig sektor utsattes för omfattande kritik. En mängd fristående företag, koncerner och intresseorganisationer kritiserade utredningen bland annat för att förändringarna skulle innebära inskränkningar i företagande och försvåra för en sektor med många kvinnliga företagare (Svenska Dagbladet, 2017). *Vinster i välfärden* är inte den enda aspekten som debatterats, i samband med presentationen av Skolkommisionens slutbetänkande *Samling för skolan - Nationell strategi för kunskap och likvärdighet* (SOU 2017:35) kritiserades utredningens förslag om att ta bort kötid som urvalsgrund för friskolor med att det skulle begränsa valfriheten och utsätta elever och vårdnadshavare för en stor osäkerhet (Sveriges Radio, 2017).

Den 27:e april 2020 presenterades utredningen *En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning* (SOU 2020:28) där ett flertal förslag har kritiserats av såväl intresseorganisationer, friskoleföretag och partier. Kritikerna mot utredningen har bland annat lyft att friskolor ses som ett problem som måste lösas istället för att ses som en del av lösningen på skolans problem, att ett allmänt skolval inte bara ska beskrivas med ord utan måste genomföras i praktiken och att förslaget om att kommuner ska få göra avdrag i skolpengen för friskolor straffar de elever som valt en friskola (Hamilton m.fl., 2020).

Frågan om friskolor och det fria skolvalets roll i svenskt skolväsende har inte bara diskuterats utifrån ideologi och intresseorganisationers intressen utan de har också debatterats utifrån ekonomiska perspektiv där kostnaden för kommuner stått i centrum. Förespråkare för friskolor har menat att friskolor är mer effektiva och att de utgör en lägre kostnad än kommunala skolor och där kritikerna tvärtom menat att friskolor ökar kommunernas kostnader för skolan (Friskolornas Riksförbund, 2019 & Larsson & Plesner, 2020). Även i kritiken mot utredningen *En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning* (SOU 2020:28) lyfts de ekonomiska effekter förslagen skulle innebära för kommunerna: det skulle skapas incitament för dåliga skolor att fortsätta vara dåliga eftersom

resurserna till dem skulle öka som följd, vilket skulle innebära ökade kostnader för kommunerna (Hamilton b, 2020).

Vad diskussionerna och debatterna om friskolereformen och friskolor visat är att det råder en delad bild ideologiskt om vilket roll friskolor har och bör ha i svenskt skolväsende, men också en delad bild om huruvida friskolor utgör en en högre eller lägre ekonomisk kostnad. Med avstamp i den ekonomiska diskussionen vill vi i den här studien undersöka hur friskolor som tillhör en koncern påverkar kostnaderna för en kommun vilket förhoppningsvis bidrar till det rådande kunskapsläget.

1.2 Problemformulering

När kommuner lägger budget behöver de ta i beaktning hur det ekonomiska läget i kommuner är och hur förutsättningar är i de olika nämnderna och förvaltningarna när de portionerar ut medel. För utbildningsnämnderna som lägger budget för skolverksamheten måste saker som ökat eller minskat antal elever, elevunderlag, personaltäthet, skolorganisation och eventuella satsningar tas hänsyn till. När en ny skola etablerar sig i en liten eller medelstor kommun kan dessa faktorer hastigt förändras vilket riskerar leda till ökade kostnader.

Några av de största kostnaderna för en skola är personalkostnader och lokaler (SOU 2020:28, s.495) och de finansieras genom det som i dagligt tal kallas skolpeng som huvudmannen fördelar. Skolpengen baseras oftast på antalet elever som är inskrivna på en skola (SKLa, 2018, s.7), vilket innebär att om antalet elever minskar så minskar en skolas intäkter och kostnader för lokaler och personal ökar i relation till intäkterna. Om en enskild skolas kostnader ökar behöver det inte nödvändigtvis öka kommunens kostnader men om samma förändring sker på flera skolor eller på kommunnivå riskerar det att öka kommunens kostnader. Något som kan verka som katalysator för en ovan nämnd förändring är en friskoleetablering, alltså att en friskola startar i en kommun. Elever och vårdnadshavare kan genom fritt skolval byta till den fristående skolan vilket gör att elevunderlaget i skolorna som kommunen är huvudman för minskar, medan de fasta kostnaderna riskerar att kvarstå.

Genom att undersöka förändringen av fem faktorer som riskerar att påverkas av en friskoleetablering, och som påverkar hur mycket skolverksamheten kostar en kommun, ämnar vi beskriva hur en nystartad friskola påverkar en kommuns kostnader. Dessa faktorer har vi identifierat genom att följa samhällsdebatten där kritiker till friskolor bland annat hävdar att friskoleetableringar är kostnadsdrivande genom att de har ett mindre resurskrävande elevunderlag, att den kommunala skolorganisationen blir överdimensionerad genom en friskoleetablering och att kommuner får stå för friskolornas höga hyreskostnader (Larsson & Plesner, 2020 & Stensson, 2020). Förespråkare för friskolor hävdar å andra sidan att kommuner

med friskolor har lägre kostnader per elev, att friskolor utgör en mindre kostnad för kommunerna än vad de kommunala skolorna gör, att friskolor gör de kommunala skolorna mer effektiva och att nya friskolor behövs när barnkullarna blir större (Friskolornas Riksförbund a, 2017, Friskolornas Riksförbund b, 2017 & Hamilton a, 2020). För att bringa klarhet i frågan avser vi undersöka hur faktorerna lärartäthet, skolorganisation, elever, hyreskostnader och kompensation påverkas av en friskoleetablering i en kommun och vi ämnar svara på följande fråga:

1.3 Frågeställning

Hur påverkas kommunernas kostnader av att en fristående grundskola som är del av en koncern etableras i kommunen?

2 Teori

2.1 Kostnader

Vad är en kostnad? Det finns inget entydigt svar på den frågan utan i olika traditioner och discipliner används "kostnad" för att beskriva olika saker. När det gäller en kommuns kostnader för skolverksamheten så är definitionen *kostnader i kronor och ören som redovisas i bokföringen* (Ericsson, 2016, s.142–143) otillräckligt eftersom variationen i en kommuns skolkostnader ofta är volymbaserade, det vill säga baserade på hur många elever som går i skolverksamheten, och räknas upp och ned efter olika, varierande, faktorer (SKL a, 2018, s.7). Vidare så är budgeten i en given verksamhet till viss del avhängig de andra verksamheterna i kommunal regi och kommunens ekonomi i stort. För att avgöra om en kommuns kostnader för skolan ökar undersöker vi därför hur olika faktorer som utgör stora utgiftsposter för skolverksamhet i kommuner förändras. Om dessa faktorer förändras så att utgifterna för dem blir större än tidigare så innebär det att kommunens kostnader ökar. Med andra ord så är en ökad kostnad att en kommun behöver lägga mer pengar på skolan än vad den hade behövt göra om inte de kostnadsdrivande faktorerna hade förändrats i den mån de gjorde.

2.2 Finansiering av skolan

Kommunerna har ansvar att fördela medel till kommunens skolor och varje år så beslutar kommunen om de ekonomiska ramarna för skolverksamheten. Kommunerna finansierar oftast skolorna genom det som brukar kallas skolpeng, vilket är en summa som följer eleven till den skola eleven går (SKL a, 2018, s.7). Enligt *Skollag* (SFS 2010:800, 2 kap. 8 §) ska kommunerna fördela resurser till skolorna efter elevernas förutsättningar och behov vilket har gjort att det blivit vanligare att skolpengen består av ett fast grundbidrag, ett socioekonomiskt viktat bidrag och ett tilläggsbelopp som är till för extraordinära stödåtgärder (SFS 2010:800 10 kap. 37–39 § & SFS 2011:185 14 kap. 8 § & SKL a, 2018). Enligt SKL (2018 a, s.19) så varierar det mellan kommunerna hur stor del av skolpengen som omfördelas efter socioekonomiska faktorer: knappt hälften omfördelar 5% av tillgängliga medel och en sjättedel från 11%.

Ersättningen till fristående huvudmän ska enligt likvärdighetsprincipen baseras på samma grunder som den till kommunala huvudmän vilket i praktiken innebär att grundbeloppet till en fristående huvudman baseras på kommunens genomsnittliga kostnad per elev (Vlanchos, 2011, s.73, SFS 2011:185, 14 kap. 4 §). Utöver det så får de bidraget utifrån socioekonomiska faktorer och vid behov tilläggsbeloppet. Eftersom grundbeloppet baseras på kommunens kostnad för undervisning, lärverktyg, elevhälsa, måltider, administration, mervärdesskatt och lokalkostnader (med särskilda bestämmelser) (SFS 2010:800, 10 kap. 38 §) innebär det att grundbeloppet är dimensionerat efter den kommunala skolverksamheten vilken kan stämma mer eller mindre väl överens med de fristående huvudmännen. För att illustrera har de kommunala huvudmännen de senaste två decennierna i genomsnitt haft merkostnader på ca 8% eftersom att de har ett större ansvar när det gäller exempelvis att alltid kunna erbjuda plats i en skola nära hemmet och för att hantera variationer i elevunderlaget över tid (SOU 2020:28, s.25).

2.3 Fritt skolval

Friskolereformen genomfördes 1992 av regeringen Bildt och som en del av det kom möjligheten att välja skola. En viktig utgångspunkt för reformen var att dels att skolans kvalitet skulle öka som en konsekvens av konkurrensen mellan skolor men också att valfriheten skulle bidra till en större kostnadseffektivitet. Genom att varje elev själv skulle bära med sig ett belopp som finansierade skolverksamheten gavs incitament för skolor att konkurrera med varandra (Prop. 1991/92, s.95).

Det fria skolvalet innebär att elever och vårdnadshavare själva får möjlighet välja vilken skola eleven ska gå på och i mån av plats så ska skolan ta emot dem. För fristående skolor som har ett överskott av sökande kan urvalet göras beroende på anmälningsdatum, syskonförtur, geografisk närhet och vissa verksamhetsmässiga samband (Skolinspektionen, 2019). Flera studier har visat att ett fritt skolval leder till ökad segregation och att högutbildade och föräldrar med gynnsamma ekonomiska förutsättningar i högre grad väljer skola (Böhlmark m.fl. 2016, s.1182 & Böhlmark m.fl., 2015, s.16).

2.4 Kostnadsdrivande faktorer

Följande faktorer är sådana som kan påverka en kommuns kostnader, varför vi har valt att kalla dem *kostnadsdrivande faktorer*. Vi menar inte att dessa enbart dessa

faktorer påverkar en kommuns utgifter, men vi har identifierat dem som föränderliga vid en friskoleetablering i en kommun.

2.4.1 Lärartäthet

Lärartätheten visar hur många elever det går på en lärare. Om det går 25 elever i en klass och ett antal byter till en annan skola så ökar lärartätheten och därmed också kostnaden eftersom kostnaden måste fördelas på färre elever (Statskontoret, 2013, s.42). Med skolpeng-finansiering är det med andra ord ekonomiskt gynnsamt att ha en hög beläggningsgrad med låg lärartäthet eftersom att det sänker kostnaden för undervisningen (Vlanchos 2011, s.100). Friskolor har i snitt fler elever per heltidsanställd lärare, alltså en lägre lärartäthet, (Bilaga 1) vilket medför att de dels har lägre kostnader för undervisning (Vlanchos, 2011, s.100) och dels så tillåts de ta emot fler elever från de kommunala skolorna än vad de kunnat än om det varit tvärt om. Ju fler elever som väljer bort de kommunala skolorna desto mindre skolpeng får skolorna in och det riskerar att skapa en situation där de kommunala skolorna får mindre intäkter men har lika många lärare som innan.

När en friskola etablerar sig i en kommun så kan inte kommunen påverka vilka, eller hur många, elever som söker sig till friskolan eftersom att det fria skolvalet gör att elever och vårdnadshavare är fria att välja vilken skola de helst vill gå i. Det kan innebära att en kommunal skola tappar en antal elever från varje klass vilket kan resultera i en högre lärartäthet och ökade kostnader. Skolornas klasser blir i det fallet endast marginellt mindre vilket gör att det inte finns någon möjlighet att dra ned på antalet lärartjänster eftersom det är antalet elever som minskar, inte antalet klasser.

2.4.2 Organisation

Eftersom kommuner måste planera för, och garantera, att alla elever får plats i den kommunala skolan (SFS 2010:800, 10 kap. 30 §) så behöver de ha kapacitet att ta emot elever vid oförutsedda händelser som till exempel inflyttning eller skolnedläggning. Det innebär dels att kommunala skolor kan behöva ha överdimensionerade lokaler och färre elever per klass för att ha en buffert om det tillkommer elever som måste beredas plats. Eftersom en skolas inkomst är baserat på antalet elever och hyreskostnaden och andra fasta kostnader inte är avhängigt elevantalet blir de fasta kostnaderna per elev högre om elevunderlaget minskar (Vlanchos, 2011, s.99 & SOU 2020:28, s.426).

Barnkullar ökar och minskar i en variation som kommuner kan planera och organisera för flera år i förväg. En friskoleetablering kan dock innebära en oförutsedd förändring i elevunderlaget som gör att den kommunala skolorganisationen blir feldimensionerad för det nya underlaget. Det kan handla om att en enskild skola tappar en stor del av sitt elevunderlag eller att flera skolor tappar

en fåtal elever från flera klasser vilket gör att den kommunala skolorganisationen inte längre är anpassad för det elevunderlaget kommunen har. Organisatoriska åtgärder som sätts in, vare sig det handlar om nedläggning eller sammanslagning av skolor, förflyttning av personal eller andra åtgärder riskerar att öka kostnaderna (Fernandez & Rainey, 2006, s.172 & Ericsson, 2016, s.146).

2.4.3 Elever

Föräldrars utbildningsnivå är den bakgrundsfaktor som har störst betydelse gällande elevers betygsresultat (Skolverket, 2018, s.17). Uttryckt annorlunda så har elever med högutbildade föräldrar en större sannolikhet att få höga betygsresultat än elever med lågutbildade föräldrar. I *Statsbidrag för likvärdig skola* är föräldrarnas utbildningsnivå en av åtta faktorer som ingår i det socioekonomiska index som ligger till grund för det riktade statsbidraget. Statsbidraget betalas ut utifrån vilket sammanvägt socioekonomiskt index en huvudman har och ju högre index en huvudman har desto lägre andel elever väntas nå gymnasiebehörighet vilket innebär att huvudmannen får ett högre bidrag (Skolverket, 2020). Socioekonomiska förutsättningar har med andra ord stor betydelse för hur resurskrävande en elev är: ju högre utbildningsnivå hos vårdnadshavare desto mindre resurser krävs för att eleven ska nå höga betygsresultat.

Kommunala huvudmän har i genomsnitt en lägre andel elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning (Bilaga 2). vilket innebär att de jämfört med de fristående huvudmännen har ett elevunderlag med lägre sannolikhet att nå gymnasiebehörighet och höga betygsresultat. Det innebär att de kommunala huvudmännens elever är mer resurskrävande jämfört med de fristående huvudmännens, det kostar helt enkelt mer att få dem att nå gymnasiebehörighet och höga betygsresultat jämfört med de elever som går i friskolor.

Eftersom att skolan ska vara kompensatorisk anpassas resursfördelningen efter socioekonomiska faktorer (SKL a, 2018, s.33) vilket innebär att ersättningen är högre för de elever med sämre förutsättningar jämfört med dem med mer gynnsamma förutsättningar. En skola med många elever med svaga socioekonomiska förutsättningar får således en högre ersättning per elev än en skola med motsatt elevunderlag. Den socioekonomiska viktningen av skolpengen är dock förhållandevis liten och den kan inte kompensera för alla skillnader skolor emellan (SKL a, 2018, s.35). Eftersom friskolor har rätt till skolpengen på samma grunder som de kommunala skolorna (SFS 2010:800, 10 kap. 38 §) så tilldelas de samma ökning av skolpengen som de kommunala skolorna. Det innebär att om grundbeloppet måste ökas för att de kommunala skolornas resurser inte räcker så får även en friskola, med ett mindre resurskrävande elevunderlag, ökad ersättning.

2.4.4 Kompensation

Som vi beskrivit ovan har fristående skolor rätt till ersättning på samma grunder som de kommunala skolorna och det medför att vid eventuella ersättningsförändringar så får de fristående skolorna förändrade ersättningar. Alltså, om kommunen ger ytterligare resurser till de kommunala skolorna under budgetåret så har de fristående huvudmännen rätt till motsvarande tillskott, dock gäller inte det omvända. Om kommunen istället minskar resurserna behöver en friskola inte betala tillbaka bidraget, ett nytt bidragsbeslut kan inte gälla reda utbetalda bidrag. Däremot så kan kommande utbetalningar minskas under ett budgetår om en kommun tar ett särskilt beslut om minskade ersättningar till skolorna (SFS 2011:185, 14 kap. 1–2 §).

Om de kommunala skolorna går med underskott ett budgetår kan det räknas som att de fått ett resurstillskott, i vilket fall de fristående skolorna ska tilldelas samma ersättning (SKL b, 2018, s.7–8). Ett uppmärksammat fall är Sandvikens kommun där kommunen fick in en begäran om ersättning från en fristående huvudman utifrån likvärdighetsprincipen. Eftersom kunskapsnämnden under flera år gått med underskott ansågs det vara ett resurstillskott till de kommunala skolorna och den fristående huvudmannen fick rätt till retroaktiv ersättning för fem år (Skolvärlden, 2019). För att underskottet ska ses som ett resurstillskott för de kommunala skolorna så behöver kommunen kunna visa om underskottet beror på kostnader kopplat till huvudmannskapet och det gäller saker såsom skolskjuts eller fler elever totalt eller om det beror på kostnader inom de kommunala verksamheterna. Beror det på kostnader inom de kommunala verksamheterna så ses det som ett resurstillskott i vilket fall de fristående huvudmännen ska ges samma tillskott, givet att underskottet redovisas på skolnivå och att det tas med av enheten till nästkommande år (SKL b, 2018, s.7–8).

2.4.5 Hyreskostnader

Grundprincipen är att fristående skolor ska få ersättning för lokalkostnader som motsvarar hemkommunens genomsnittliga lokalkostnad per elev och att det ska ingå i grundbeloppet av skolpengen (SFS 2011:185, 14 kap. 4 § & 6 §). Det finns dock undantag där fristående skolor istället kan få ersättning för faktiska kostnader om det finns särskilda skäl: om det finns en betydande skillnad mellan en kommuns genomsnittskostnader och en fristående huvudmans faktiska kostnader på grund av kommunens investering i nya lokaler eller renovering av befintliga lokaler så ska hänsyn tas till det. Men det är också möjligt för kommuner att ersätta nyetablerad verksamhet för mer än den genomsnittliga kostnaden, till exempel om en fristående huvudman bygger en ny skollokal där kommunen ändå hade behövt bygga nytt, eller om det finns ett intresse av att verksamheten etableras, kan en särskild ersättning ges till den fristående huvudmannen. Den särskilda ersättningen ges då utöver skolpengen och bör inte överstiga de faktiska kostnader den fristående huvudmannen har (SFS 2011:185, 14 kap. 6 § & Prop. 2009/10:157).

2.5 Operationalisering

Det som vi i uppsatsen undersöker är hur en friskoleetablering påverkar en kommuns kostnader. Vår teoretiska definition av kostnader operationaliserar vi genom att undersöka fem kostnadsdrivande faktorer i kommunen: lärartäthet, organisation, elever, kompensation och hyreskostnader. Dessa fem faktorer är operationella indikatorer på så sätt att de variationer som de uppvisar ger oss en fingervisning om kostnadsutvecklingen i kommunen (Esaiasson m.fl., 2017, s.56).

De fem faktorerna undersöks på olika sätt: för att se hur lärartätheten förändras över tid använder vi statistik från Skolverket, för att se behov av organisationsförändringar i kommuners skolverksamhet tittar vi i ansvarig nämnds budgetar och årsredovisningar, för att se andelen elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning använder vi statistik från Skolverket, för att se kompensation till friskolor tittar vi på nämndernas årsredovisningar och eventuella hyressubventioner går vi igenom kommunstyrelseprotokoll och hyresavtal.

För att avgöra om en förändring är kostnadsdrivande, det vill säga ökar kommunens kostnader, behöver utvecklingen av de kostnadsdrivande faktorerna vara sådana att de ökar kommunernas kostnader enligt vår teoretiska definition (Esaiasson m.fl., 2017, s.56–57). Med andra ord behöver lärartätheten i den kommunala skolan öka efter en friskoleetablering för att det ska vara aktuellt att beskriva det som en ökad kostnad, andelen elever med högutbildade föräldrar för den kommunala skolan behöver minska, behovet av en omorganisation behöver beskrivas, budgetunderskott behöver identifieras och hyressubventioner till fristående skolor behöver hittas. Det är i viss mån väldigt olika faktorer som undersöks på olika sätt och deras utfall är av olika art, nedan redovisar vi vilken typ av förändring av de kostnadsdrivande faktorerna hos kommunerna som kan beskrivas och vilka förändringar som är kostnadsdrivande. Ett antal förändringar av de operationella indikatorerna är ej definierade vilket beror på att dessa förändringar inte är tydligt identifierbara utifrån vårt undersökta material. När det till exempel gäller *minskade kostnader* vid *kompensation* så sker det ingen omvänd kompensation vid bokslut, alltså att en friskola får betala tillbaka bidrag eftersom att de kommunala skolorna använd mindre pengar än beräknat - ett nytt bidragsbeslut kan inte gälla redan utbetalda bidrag. Däremot så kan kommande utbetalningar minskas under ett budgetår om en kommun tar ett särskilt beslut om minskade ersättningar till skolorna (SFS 2011:185, 14 kap. 2 §), det är dock inget som vi sett i materialet.

	Minskad kostnad	Oförändrad	Ökad kostnad
Lärartäthet	Ökat antal elever per lärare	Oförändrad	Minskat antal elever per lärare
Organisation	-	Ej beskriven	Beskrivning av behov och/eller faktiska organisationsförändringar
Elever	Högre andel elever med högutbildade föräldrar	Oförändrad andel	Lägre andel elever med högutbildade föräldrar
Kompensation	-	-	Budgetunderskott
Hyreskostnader	Lägre faktiska kostnader än genomsnittskostnader i kommun	Genomsnittskostnader	Högre faktiska kostnader än genomsnittskostnad i kommun

3 Metod

3.1 Beskrivande komparativ studie

I undersökningen jämför vi fyra olika kommuner och hur de ovan nämnda kostnadsdrivande faktorerna påverkas i kommunerna av att en friskola tillhörande en koncern etablerar sig. Vi ämnar inte undersöka *varför* en friskoleetablering har en viss påverkan på en kommuns kostnader utan vi har för avsikt att empiriskt påvisa och beskriva *om* och *hur* en friskoleetablering påverkar de fem faktorerna vi undersöker (Esaiasson m.fl., 2017, s.37). De fem faktorerna: lärartäthet, organisation, elever, kompensation och hyressubventioner, skulle i sin tur kunna påverka en kommuns skolkostnader beroende på om och hur de förändras.

3.2 Strategiskt urval

I valet av analysenheter har vår population bestått av icke storstadskommuner där friskolor tillhörande större koncerner (koncernskolor) startat grundskolor de senaste åren. Fokus har legat på att identifiera kommuner där en koncernskola startat inför ett läsår eftersom att till skillnad från stiftelseägda friskolor eller icke vinstdrivande friskolor har aktiebolag som generellt syfte att ge vinst till ägarna vilket skapar incitament att minimera kostnader och kan påverka hur verksamheten drivs (SOU 2020:28, s.142 & Vlanchos, 2011, s.106). Exempelvis har vinstdrivande friskolor en lägre lärartäthet jämfört med icke vinstdrivande friskolor vilket skulle kunna vara ett resultat av vinstsyftet (Vlanchos, 2011, s.106). När vi sedan har valt ut kommuner har vi utgått från *De största skolhuvudmännen* (Friskolornas Riksförbund c, 2017) och letat efter kommuner där någon av de åtta största fristående huvudmännen startat en friskola de senaste åren.

Eftersom vi ämnar undersöka hur en kommuns kostnader påverkas av en friskoleetablering generellt sett snarare än en hur en given huvudman påverkar detsamma har det varit viktigt att få med en mångfald av friskolor. Därför förekommer varje fristående huvudman enbart en gång bland våra analysenheter, vilket innebär att vi valt bort somliga kommuner ur populationen eftersom friskolan som startat där har tillhört en huvudman som redan representeras i vårt urval. Genom att välja kommuner där olika huvudmän startat en friskola hoppas vi

tydligare visa hur en friskola tillhörande en större koncern påverkar en kommuns kostnader snarare än att visa hur ett enskilt företag påverkar en kommun.

Kommunerna i vårt urval är ungefär lika stora: den minsta är Landskrona stad med ca 46 000 invånare (SCB a, 2020) och som enligt SKR (2019) tillhör kommungruppen *B4. Pendlingskommun nära större stad* och de övriga kommunerna Falun, Norrtälje och Varberg tillhör kommungruppen *C6. Mindre städer/tätorter* och har alla ca 60 000 invånare (SKR, 2019 & SCB a, 2020). Vi har valt bort storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö och istället fokuserat på kommuner med färre invånare eftersom att ett tillskott av en skola förväntas ha en större synlig effekt i en kommun med färre skolor och elever. Vi har dock inte kunnat hitta några etableringar av koncernskolor i de allra minsta kommunerna varför de inte finns med i urvalet. Fördelen med att ha kommuner med liknande befolkningsmängd i urvalet är att det gemensamma utslaget av de effekter en friskoleetablering har på de kostnadsdrivande faktorerna framträder tydligare när kommunerna är lika i relevanta aspekter.

Som tidigare nämnts består studiens population av icke storstadskommuner där friskolekoncerner har startat upp grundskolor de senaste åren. En enhetlig population kännetecknar att fallen i en studie är typiska (Esaiasson m.fl., 2017, s.165). Det får alltså inte råda systematiska undantag för ett specifikt fall. Typiska fall förutsätter likväl att frågeställningen ska vara tillräckligt generell för att undersökningens resultat ska gå att generalisera. Vi har därför skäl att tro att resultatet för vår undersökning skulle kunna vara giltigt för flera kommuner. Detta trots att fallen vi utgår ifrån är få. Samtidigt bör skolornas storlek tas i beaktande. Fastän populationen är homogen kan konstateras att tre av kommunerna har mindre friskolor i jämförelse till den fjärde kommunen. Kontentan blir således att storleken på friskolan inverkar på studiens resultat. Presumtivt att de mindre skolorna inte har en lika märkbar påverkan på kommunal skolverksamhet och budget. Resultaten kan därför komma att påverkas utifrån friskolans storlek.

3.3 Avvägningar och val av material

Utvecklingen av lärartätheten i de skolor med en kommunal huvudman har vi följt genom att titta på officiell statistik. Statistiken innefattar heltidsanställda lärare med giltig legitimation. Det är därför inte osannolikt att lärartätheten hade sett annorlunda ut om siffrorna hade inkluderat vikarier, tim- och/eller deltidsanställda samt lärare utan legitimation.

För att identifiera eventuella organisationsförändringar har vi tittat i utbildningsnämndernas budgetar och årsredovisningar vilka ger en bild av skolorganisationen och dess behov på en kommunövergripande nivå. Det de inte visar är eventuella omorganisationer som sker inom en skola som till exempel

sammanslagna klasser eller lärarförflyttningar utan för det hade vi behövt titta i enskilda skolbudgetar i kommunerna vilket hade varit ett alldeles för omfattande material att gå igenom. Skolorganisatoriska förändringar på kommunnivå innebär i det här fallet exempelvis sammanslagning eller flytt av skolor, nedläggning av skolor eller annan förändring till följd av en omfattande omsättning av elever. Planerade nybyggnationer till följd av en ökad befolkning och ökat elevunderlag bedömer vi inte som en organisationsförändring som kan härledas till en friskoleetablering.

Eftersom föräldrarnas utbildningsnivå är den enskilt viktigaste faktorn i socioekonomiskt index (Skolverket, 2018, s.16) och det sammanvägda indexet endast finns från 2018 så tittar vi istället enbart på hur andelen elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning förändras hos den kommunala huvudmannen. Det ger inte en lika rättvisande bild av hur resurskrävande elevunderlaget väntas vara för att nå gymnasiebehörighet men, återigen, eftersom utbildningsnivån hos föräldrar är den enskilt viktigaste faktorn så ger det en tydlig bild av hur elevunderlaget förändras och åtminstone en fingervisning om hur resurskrävande elevunderlaget är.

Utifrån undersökta dokument så kan vi inte avgöra huruvida det de facto har skett en *kompensation* till den fristående skolan. Istället ser vi genom att gå igenom kommunernas årsredovisningar av grundskoleverksamheten om det finns ett underskott som skulle kunna innebära att kommunen blir skyldiga att ersätta den fristående skolan. Som vi beskrivit ovan kan ett underskott räknas som ett extra resurstillskott vilket innebär att en fristående skola har rätt till samma tillskott (SKL b, 2018, s.7–8).

Slutligen vad gäller hyreskostnader så har vi gått igenom kommunstyrelse- och kommunfullmäktigeprotokoll samt personlig kommunikation i form av e-post för att se om beslut har tagits för att ge den fristående skolan ersättning för faktiska kostnader. Utöver det har vi fått ta del av hyresavtal i det fallet friskolan hyr lokal av det kommunala fastighetsbolaget och vi har även tagit del av redogörelser i media. Vid avsaknad av beslut i kommunstyrelse/fullmäktige har vi bedömt att friskolan inte har fått särskild ersättning för faktiska kostnader och vi har kontrollerat det genom att söka i medierapportering och fäst särskild uppmärksamhet eventuell ersättning vid läsning av budgetar och årsredovisningar.

4 Empiri och diskussion

I den här delen kommer vi redogöra för de förändringar av de kostnadsdrivande faktorerna vi har identifierat i vårt material. Varje kostnadsdrivande faktor redogörs för sig och är disponerat som följer: i första stycket redogörs för eventuell förändring i alla kommuner och eventuell tendens, i andra stycket beskriver vi mer ingående förändringen i en given kommun, förutom i avsnittet *lärartäthet* där vi beskriver alla kommuner mer ingående, och i tredje stycket diskuterar vi utfallet och förändringarnas möjliga orsaker.

4.1 Kostnadsdrivande faktorer

4.1.1 Lärartäthet

Bland de undersökta kommunerna påträffas ingen generell trend sett till förhållandet mellan friskoleetablering och ökad lärartäthet, alltså färre elever per lärare i kommunal grundskola. I två av kommunerna, Varberg och Landskrona, ökar lärartätheten under den tidsperiod som studien gäller för vardera kommun: 2014–2016 respektive 2016–2018. Varberg är det tydligaste exemplet bland studiens valda kommuner på att lärartätheten ökar över tid, följt av Landskrona (Bilaga 3). I Landskrona ser vi en ökad lärartäthet i kommunal grundskola varje år. I Falun ökar lärartätheten det år då friskolan startar, men minskar året efter. I Norrtälje minskar lärartätheten över tid.

Oavsett sambandet mellan ökad lärartäthet och en friskolas etableringsår så innebär ökad lärartäthet i teorin högre kostnader för kommunal skolverksamhet. Både Norrtäljes barn- och skolnämnd som Landskronas utbildningsnämnd redovisar ett budgetunderskott året efter en friskoleetablering. Genom statsbidrag gick emellertid grundskolans verksamhet med överskott i Landskrona (Landskrona stad b, 2018, s.13). Norrtälje framhåller explicit att fristående skolor har en påverkan på kommunal verksamhetsanpassning och budget (Norrtälje kommun, 2014, s.10). Landskrona motiverar däremot avvikelserna med resurskrävande verksamheter i form av särskola, gymnasium och fritids (Landskrona stad a, 2018, s. 54), vilket resulterar i att de två kommunerna, även i fråga om vad som ligger bakom högre kostnader, skiljer sig åt. I Varberg redovisar barn- och utbildningsnämnden däremot en positiv avvikelse 2016 (Varbergs kommun, 2016, s.12), det vill säga året efter en friskoleetablering i kommunen. Med andra ord

medförde verksamhetsåret 2016 ett överskott. Kommunen beskriver att den stärkta lärartätheten föregående år, alltså 2015, är en produkt av en tidigare planerad resursfördelning samt att denna, tack vare statligt bidrag, förväntas förstärkas verksamhetsåret 2016 (ibid s.24). När SCB och Skolverket däremot publicerar jämförelsesiffran för 2016 bevisas motsatsen i förhållande till prediktionerna i årsredovisningen 2016 (bilaga 3). Lärartätheten sjunker. Friskoleetableringen 2015 ska däremot inte ha påverkat andelen elever i kommunal skola och kommunen bedömer avsatta medel som tillräckliga (Varbergs kommun, 2015, s.19). Kommunen redovisar också att statliga bidrag har täckt upp för ökade personalkostnader till följd av dels mindre barngrupper dels satsningar i lågstadiet (Varbergs kommun, 2016. s.13). Till skillnad från övriga kommuner minskar lärartätheten i Falun året efter en friskolas etablering. Den minskade lärartätheten ligger även i linje med den sammantagna utvecklingen för tidsperioden 2012–2015. 2013 satsar Falu kommun fortsatt på fler lärare (Falu kommun a, 2013, s.15). De ökade volymerna med elever inom bland annat skolbarnomsorgen till följd av den demografiska utvecklingen i kommunen, framställs som en utmaning för skolförvaltningens verksamhet jämte såväl befintliga som eventuellt tillkommande friskolor (ibid. s.16 & Falu kommun a, 2014, s.17).

Spekulativa förklaringsfaktorer till fler elever i kommunal grundskola är större barnkullar, som i exempelvis Falun, och flyktingmottagandet. Samtidigt kan pensionsavgångar påverka en kommuns lärartäthet förutsatt att kommunen inte kompenserar antalet avgående lärare. Med andra ord råder det således ingen nödvändig kausalitet mellan friskoleetablering och ökad lärartäthet, alltså färre elever per lärare, som medför högre kostnader för kommunal skolverksamhet.

4.1.2 Organisation

Av de undersökta kommunerna så genomförde två av dem någon slags omorganisation inom grundskolan under de perioder vi undersökte dem. I Falu kommun flyttades en hel skola till andra lokaler eftersom de ursprungliga lokalerna var uttjänta, vilket hade planerats under en längre tid (Falu kommun b, 2013 & Falu kommun b, 2014), och i Varbergs kommun så genomfördes en omorganisation avseende elevhälsan för att skapa en snabbare beslutsväg och utveckla det förebyggande arbetet (Varbergs kommun, 2015, s.7). I Norrtälje kommun och Landskrona stad så genomfördes inga omorganisationer, däremot så beskrev barn- och skolnämnden i Norrtälje ett stort behov av en ändrad skolstruktur (Norrtälje kommun, 2012, Norrtälje kommun, 2013, s.3 & Norrtälje kommun, 2014, s.6).

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommuns beskrivningar av skolorganisationens behov 2012 och 2013 motiveras i förstone med att kommunen har många små enheter vilket gör det svårt att leva upp till de ökade kraven i skollagen. Genom nedläggning av flera skolor och omvandling av några skolor till F-3-skolor så är målet att frigöra resurser till resterande skolor (Norrtälje kommun, 2012 & Norrtälje kommun, 2013, s.3). 2014 läggs därtill att andelen

vårdnadshavare som väljer fristående alternativ fortsätter öka vilket innebär att elevunderlaget i de skolor där kommunen är huvudman minskar. Det gör att många skolor har svårt att bedriva verksamhet inom ramen för tilldelade medel vilket medför att ett beslut av en förändrad skolstruktur som ger skolorna realistiska förutsättningar skyndsamt måste fattas (Norrtälje kommun, 2014, s.6).

I Varberg och Falun kan de faktiska omorganisationerna inte härledas till en friskoleetablering eftersom det i Faluns fall var en skolflytt som planerats i flera år innan den aktuella friskoleetableringen genomfördes och eftersom det i Varbergs fall handlar om elevhälsans funktionssätt och en decentralisering av elevhälsan. När det gäller Landskrona och Norrtälje så har inga omorganisationer skett, men båda kommunerna beskriver en osäkerhet gällande organisationens dimension som motiveras med etablering av friskolor. I Norrtälje beskrivs att beslut av en ändrad skolstruktur måste ske skyndsamt (ibid.) och i Landskrona beskriver utbildningsnämnden att friskolans etablering har en oklar effekt på kommunens skolor (Landskrona stad, 2017, s.3). Vidare skriver utbildningsnämnden i Landskrona att de under tidigare friskoleetableringar har sett en dominoeffekt där det skett en stor omflyttning av elever i kommunens skolor vilket på kort sikt har skapat en oklar effekt (ibid.). Samtidigt som utbildningsnämnden beskriver en osäkerhet kring skolorganisationen så beskriver den ett stort behov av flera skolplatser eftersom antalet elever väntas öka (ibid.). Det paradoxala i att nämnden beskriver ett ökat behov av skolplatser och en ökad osäkerhet när fler skolplatser skapas genom en friskoleetablering kan förmodas bestå i att nämnden inte vet hur många elever som kommer söka sig till friskolan och hur det påverkar de kommunala skolorna. En friskoleetablering kan med andra ord förstärka ett behov av en omorganisation, men det kan också skapa en osäkerhet om huruvida kommunens skolorganisation kommer behöva omorganiseras, det kan bli svårare att planera.

4.1.3 Elever

Den generella trenden är att alla kommuner får en högre andel elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning under de treårsperioder vi undersöker dem. Den största ökningen sker i Varberg där det ökar med tre procentenheter till 60% och i Norrtälje och Falun ökar det med två procentenheter. I Landskrona sker en minskning med en procentenhet från läsåret 2016/2017 till 2017/2018 och sedan ökar det med två procentenheter till läsåret 2018/2019, en sammanlagd ökning med en procentenhet med andra ord. Skillnaden i andel elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning mellan de kommunala skolorna och de fristående är förhållandevis stora, men av olika art. I Norrtälje kommun har den fristående skolan mer än 15 procentenheter lägre andel elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning än den kommunala huvudmannen och i Falun har den fristående skolan 2015 åtta procentenheter lägre andel. I övriga kommuner är förhållandet däremot det omvända: den fristående skolan i Varberg har året den startar en 13

procentenheter större andel elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning och i Landskrona har friskolan 22 procentenheter högre andel vid starten (Bilaga 4).

Landskrona är den kommun som sticker ut i och med att det sker en minskning från ett år till ett annat: läsåret 2016/2017 är andelen 43% och året efter är andelen 42%. Läsåret 2017/2018 öppnade en fristående skola med plats för lite mer än 400 elever där andelen elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning var 65% vilket innebar att en stor mängd elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning flyttade från den kommunala huvudmannen till den fristående skolan. Även om andelen minskade med bara en procentenhet så motsvarar den procenten mer än en klass, vilket uttryckt annorlunda innebär att Landskrona stad med den förändringen fick motsvarande mer än en klass med mer resurskrävande elever (ibid.).

Den ökande andelen elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning under de undersökta treårsperioderna hos samtliga kommunala huvudmän tyder på att andelen är högre hos de årskullar som börjar grundskolan jämför med de årskullar som lämnar grundskolan för gymnasiet. Det stämmer överens med den generella trenden i riket där befolkningen får en allt högre utbildningsnivå (SCB b, 2020). I de kommuner där de fristående skolorna hade en högre andel elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning, i det här fallet Varberg och Landskrona, skulle andelen för de kommunala huvudmännen ökat mer under de undersökta treårsperioderna om inte den fristående skolan startat. I Landskrona hade skillnaden varit mer märkbar än i Varberg eftersom den fristående skolan som öppnade tog emot nästan var tionde elev från kommunen, medan den nyöppnade friskolan i Varberg tog emot en knapp femtiondedel av eleverna i kommunen. I de två andra kommunerna Norrtälje och Falun var förhållandet det omvända, de nyöppnade fristående skolorna hade en lägre andel elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning än de kommunala huvudmännen. I Norrtälje tog den nyöppnade friskolan emot 47 elever, eller strax över en procent av det totala antalet elever vilket är ett så litet antal att det inte har någon synlig påverkan på kommunens elevunderlag. I Falun tog den nyöppnade friskolan emot 115 elever varav 54% av dem ej hade någon förälder med eftergymnasial utbildning (jämfört med 44% i den kommunala skolan). Faluns ökning av andelen elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning mellan läsåret 2013/2014 och 2014/2015 skulle till viss kunna förklaras av den fristående skolans etablering även om skillnaden mellan friskolans och kommunens andel är förhållandevis liten.

4.1.4 Kompensation

I de kommunala utbildningsnämndernas årsredovisningar presenteras avvikelserna för grundskoleverksamheten och till största del återfinns positiva avvikelser för grundskoleverksamheten i kommunerna under de undersökta perioderna. De avvikelser som finns motiveras i första hand med att antalet elever ökat eller minskat mer än budgeterat som till exempel i Falun 2013 och 2014 (Falun kommun b, 2013 & Falun kommun b, 2014) men också med att svårigheten att rekrytera lärare

har minskat lönekostnader som i Varberg 2015 och 2016 (Varbergs kommun, 2015, s.11 & Varbergs kommun, 2016, s.21). Endast i Landskrona 2016 beskrivs den positiva avvikelserna med att enheterna har gjort stora överskott. Vidare beskrivs den positiva avvikelserna i grundskoleverksamheten i Landskrona 2018 med att statsbidraget var större än budgeterat (Landskrona stad b, 2018, s.16).

I Norrtälje redovisar grundskolan en negativ avvikelse varje år under den undersökta perioden. För 2012 motiveras avvikelserna med att löneökningarna har varit större än förväntat och att antalet elever ökat, för 2013 beskrivs högre tilläggsbelopp i egen regi som huvudorsaken och för 2014 anges orsaken ett större antal elever totalt men färre elever i de kommunala skolorna vilket skolorna inte kunnat anpassa sig efter (Norrtälje kommun, 2012, Norrtälje kommun, 2013, s.18 & Norrtälje kommun, 2014, s.12.).

Som vi beskrivit ovan kan negativa avvikelser kan leda till extra ersättning till fristående skolor men i vilken mån kommunerna blir skyldiga att ersätta skolorna framgår inte i årsredovisningarna. Inte heller framgår det tydligt om underskotten gäller förändrat antal elever eller underskott i egen verksamhet vilket gör det svårt att avgöra huruvida kommunen faktiskt blir skyldig att ersätta den fristående huvudmannen. Däremot kan vi konstatera att grundskolans underskott som redovisats i Norrtälje kommuns barn- och skolnämnds årsredovisning skulle kunna anses vara ett extra resurstillskott som kommunen blir skyldig att ersätta den fristående skolan som startade 2013.

4.1.5 Hyreskostnader

Av de undersökta kommunerna är det endast i Varbergs kommun som den fristående skolans fastighet ägs av det kommunala fastighetsbolaget. Den fristående skolan betalar i det fallet en hyra som motsvarar bedömd marknadshyra¹ och har således ingen extra ersättning för faktiska kostnader. I Norrtälje och Falun huserar de fristående skolorna i privatägda fastigheter vilket gör det svårt att begära ut underlag för hyressättning. Däremot har inga beslut på att extra ersättningar ska tilldelas skolorna för faktiska kostnader hittats i vare sig nämndsbudgetar eller kommunstyrelseprotokoll. I Landskrona stad har den fristående skolan enligt beslut i kommunstyrelse (Landskrona stad, 2015, s.15) tilldelats en högre ersättning för faktiska kostnader.

Den fristående skolan i Landskrona stad skrev ett hyresavtal med ett byggbolag redan innan byggbolaget fått markanvisningen godkänd (ibid.), och när ärendet kom till kommunstyrelsen så kunde den godkända ansökan och därmed få både en nybyggd skola och en huvudman för skolan. Hyreskostnaden för den nybyggda skolan beräknades till 11 miljoner/år, en kostnad som grundbeloppet inte kunde

¹ Bärne Nylin, fastighetschef och tillförordnad affärsutvecklingschef Varbergs fastigheter AB, e-post den 29 april 2020.

täcka. Därför beslutade kommunstyrelsen även att ersätta den fristående skolan med 5,8 miljoner per år utöver det ordinarie grundbeloppet (SVT, 2015).

För de tre kommuner utöver Landskrona stad så utgör inte hyreskostnaden för de fristående skolorna en synlig kostnad på samma sätt som det gör i Landskrona. Men, eftersom friskolorna får en ersättning som motsvarar kommunernas genomsnittliga kostnader skulle det kunna förhålla sig så att de friskolor vars hyressättning inte avgörs av kommunala fastighetsbolag och kommunerna själva i själva verket har lägre hyror än genomsnittskostnaden. Det skulle innebära att kommunerna ger en högre ersättning än vad som de facto skulle behövas. När det gäller Landskrona så är det en relativt stor ersättning som kommunen ger den fristående skolan utöver genomsnittskostnaden men argumentet kan föras att det inte alls utgör någon högre kostnad för kommunen än vad det hade gjort om kommunen hade uppfört lokalen själva eller hyrt själva av ett byggbolag. Den fristående huvudmannen ifråga menar att dess långa erfarenhet av att starta upp verksamheter i nybyggda lokaler har gjort att de utvecklat en metodik för att bygga skolor kostnadseffektivt samt att de använder ytorna mer effektivt och bygger till billigare pris än många kommuner (Internationella Engelska Skolan, 2020).

4.2 Sammanfattande diskussion

Ingen av de kommuner vi har undersökt har ur vår definition av *kostnad* haft en negativ förändring av samtliga fem faktorer, alltså att samtliga faktorerers förändringar inneburit en kostnadsökning. Landskrona är den kommun där flest antal faktorer förändrats med ökad kostnad som följd: den kommunala huvudmannen har fått en ökad lärartäthet, i samband med friskoleetableringen har den kommunala huvudmannen fått en lägre andel elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning och utbildningsnämnden har fått ersätta den fristående skolan med ett ökat bidrag för faktiska kostnader. Därefter följer Norrtälje där det skyndsamt har behövt tas beslut om en omorganisation och där den kommunala grundskoleverksamheten har gått med underskott som har kunnat medföra kompensation till de fristående huvudmännen. Varbergs kommun har fått en ökad lärartäthet och Falu kommun har fått en ökad lärartäthet i samband med friskoleetableringen.

Varberg och Falun har alltså, utifrån vår definition av kostnad, en negativ förändring av endast en av de kostnadsdrivande faktorerna och i Falun minskade dessutom lärartätheten året efter friskoleetableringen, även relativt året innan etableringen. Trots att endast en faktor har förändrats i negativ riktning i Varberg och Falun så skulle det kunna innebära en kostnadsökning på det stora hela, givet att de andra faktorerna samtidigt inte utvecklas i positiv (i bemärkelsen minskade kostnader) riktning. De kostnadsdrivande faktorerna är av olika art och deras

kostnadsnivåer kan skilja sig åt avsevärt. Det innebär att en faktors positiva förändring skulle kunna väga upp för en annan faktors negativa förändring men det innebär också att en faktors negativa förändring inte nödvändigtvis vägs upp av att samtliga andra faktorer förändras positivt. I Falun och Varberg så är det en negativ förändring vad gäller lärartätheten men de har också en ökning av antalet elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning vilket ur kostnadsperspektiv är en positiv förändring för kommunen. Vilken förändring som i de här fallen ger störst utslag kan vi inte utläsa från material men eftersom posten personalkostnader utgjorde 63% av utfallet i Varberg 2015 (Varbergs kommun, 2015, s.10) så kan vi anta att även små förändringar vad gäller lärartätheten kan ge stora utslag i bokslutet.

Vi behöver också beakta hur vissa faktorer hade förändrats om *inte* en friskola hade etablerat sig i en kommun. I Landskrona stad så ökade exempelvis andelen elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning från 43% 2016 till 44% 2018 hos den kommunala huvudmannen. Hos den fristående huvudmannen i Landskrona, som startade 2017, var andelen elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning 64% 2017 och 65% 2018 (Bilaga 4). Hade den fristående skolan inte startat och dess elever istället varit hos den kommunala huvudmannen så hade andelen elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning varit högre i de kommunala skolorna, vilket hade inneburit en högre andel mindre resurskrävande elever. Med andra ord så hade alltså den positiva förändring som skett vad gäller faktorn *elever* i Landskrona stad haft en än större positiv förändring om inte det hade skett en friskoleetablering 2017.

Beror de, utifrån vår definition av kostnad, negativa förändringarna av de kostnadsdrivande faktorerna på friskoleetableringar? Utifrån vårt urval och utfallet kan vi inte med säkerhet konstatera om *alla* förändringar gör det, men vad gäller faktorerna kompensation och hyreskostnad så är det en utgift för kommunerna som de facto bara kan ske efter att en friskola startat. De underskott i bokslutet som vi sett i Norrtälje kommun behöver så klart inte bero på en friskoleetablering men kompensationen som sker efter ett underskott tillfaller de fristående skolorna som finns i kommunen vilket då innebär en extra kostnad. Och ersättningen för hyreskostnader som vi sett i Landskrona stad är också en direkt konsekvens av en friskoleetablering, även om summan som kommunen ersätter den fristående huvudmannen med mycket skulle kunna vara lägre än om kommunen stod för byggnationen själv. Vidare så är den fristående skolan som startade i Landskrona 2017 en relativt stor skola med över 400 elever vid etablering och de förändringar som sker i faktorerna *elever* och *lärartäthet* efter att friskolan startat har vi inte sett någon annan orsak till. I de övriga kommunerna är de fristående skolorna relativt små vid etablering: i Norrtälje kommun 47 elever, i Falu kommun 115 elever och i Varbergs kommun 104. De förändringar vi sett när det gäller exempelvis lärartäthet skulle mycket väl kunna bero på naturliga variationer i barnkullar, demografiska förändringar som vi sett i Falun (Falu kommun a, 2014, s.17), svårigheter i att rekrytera som vi sett i Varberg (Varbergs kommun, 2015, s.18) eller i pensionsavgångar. Men det går inte utesluta att det beror på etableringen av

friskolor, i exempelvis Falun beskriver barn- och utbildningsnämnden befintliga och tillkommande friskolor som en utmaning, utan att specificera vari utmaningen ligger (Falun kommun a, 2014, s.17).

5 Slutsatser

Slutligen kan vi, efter att ha undersökt fem kostnadsdrivande faktorer, besvara frågan kring hur kommuners kostnader påverkas av att en fristående grundskola som tillhör en större koncern etableras. Svaret saknar entydighet, men vi kan fastställa att friskoleetableringar inte uteslutande medför högre kostnader för kommuner och deras skolverksamhet. Vår undersökning visar på att mindre friskolor påverkar mindre. Faktorer som kompensation och hyreskostnader kommer att ha en självklar påverkan, medan förändringar inom lärartäthet, elever och organisation inte nödvändigtvis måste vara korrelerat med en friskoleetablering. De sistnämnda faktorerna kan i viss mån påverkas av en etablering, men högre kostnader för verksamheten kan å andra sidan också förklaras genom naturliga orsaker. Det går dock att se olika grad av påverkan beroende på skolans storlek i förhållande till kommunen. I samtliga fall har kommunstorleken varit ungefär densamma, men storleken på skolorna har alltså skiftat. Valet att ha olika friskoleföretag resulterade i att flera av skolorna var små vilket således sannolikt har påverkat resultatet. Hade vi enbart hade valt större friskolor, hade resultatet kunnat bli annorlunda. Utifrån resultatet kan vi också dra slutsatsen att exempelvis faktorn *lärartäthet* sannolikt hade förändrats i ännu lägre grad om den nystartade friskolan hade varit icke-vinstdrivande eller stiftelseägd.

Eftersom vi enbart har undersökt utvalda kommuner på kommun- och nämndsnivå så har vår möjlighet att dra slutsatser om organisatoriska behov av förändringar och faktiska förändringar begränsats. Hur enskilda skolenheter har påverkats av etableringar av friskolor har inte varit föremål för granskning, och därför har förändringar som bland annat barn- och utbildningsnämnden i Falun och utbildningsnämnden i Landskrona vagt beskrivit i respektive årsredovisningar inte redogjorts för (Falun kommun b, 2014 & Landskrona stad, 2018, s.3–4). Sannolikt har eventuella organisatoriska förändringar medfört kostnader på enhetsnivå vilket skulle vara ett intressant uppslag för vidare studier där en fallstudiemodell antas för att exempelvis undersöka hur skolenheterna i en kommun påverkas av en friskoleetablering.

Avslutningsvis vill vi återkoppla till bakgrunden i vår studie där vi kortfattat redogör för den ideologiska debatten om *vinster i välfärden* eftersom även den frågan skulle kunna debatteras ur ett kostnadsperspektiv. I *En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning* (SOU 2020:28, s.492–494) beskrivs hur överskottet i fristående verksamhet gör att kostnaden per elev sammantaget är högre i en fristående skola. Med andra ord skulle *överskott* kunna ses som en kostnadsdrivande faktor och även det undersökas i framtida studier,

måhända med viss svårighet då fristående aktörer inte omfattas av offentlighetsprincipen.

6 Referenser

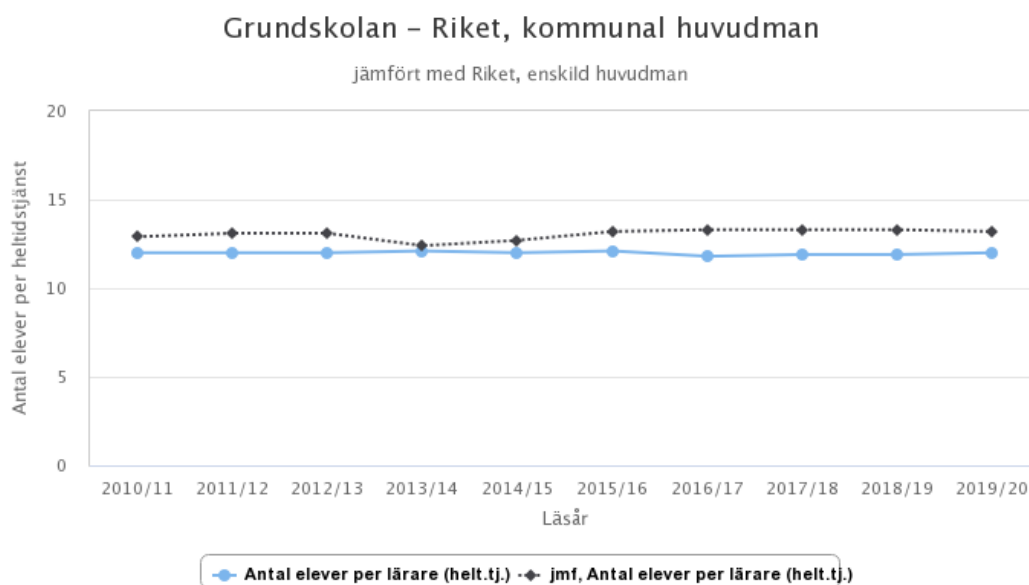
- Böhlmark, Anders – Holmlund, Helena – Lindahl, Mikael, 2015. *Skolsegregation och skolval*. Uppsala: Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering.
- Böhlmark, Anders – Holmlund, Helena – Lindahl, Mikael, 2016. *Parental choice, neighbourhood segregation or cream skimming? An analysis of school segregation after a generalized choice reform*. *Journal of Population Economics*, 2016, vol. 29, issue 4, No 7, 1155–1190.
- Ericsson, Daniel, 2016. *Förändringsprocesser i stora organisationer*. Stockholm: Statskontoret. (234 s.).
- Esaiasson, Peter – Giljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wängnerud, Lena, 2017. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik. (401 s.).
- Falu kommun a, 2013. *Budget 2013 och ekonomisk plan för 2014 och 2015: Reviderad*.
- Falu kommun b, 2013. *Verksamhetsberättelse 2013 barn- och utbildningsutskottet*.
- Falu kommun a, 2014. *Budget 2014 och ekonomisk plan för 2015 och 2016: Reviderad 27 november 2014*.
- Falu kommun b, 2014. *Verksamhetsberättelse 2014 barn- och utbildningsnämnden*.
- Fernandez & Rainey, 2006. *Managing Successful Organizational Change in the Public Sector*. *Public Administration Review*, Vol. 66, No. 2 (Mar. - Apr., 2006), pp. 168–176.
- Friskolornas Riksförbund a, 2017. “Lägre kostnader/elev i kommuner med friskolor.” Blogginlägg. 2017-02-07. [Elektronisk Resurs] <https://www.friskola.se/2017/02/07/lagre-kostnader-elev-i-kommuner-med-friskolor/>. Hämtdatum 2020-05-11.
- Friskolornas Riksförbund b, 2017. “Stor skillnad på ersättning till friskolor jfr med kommunens skolor.” Blogginlägg. 2017-09-20. [Elektronisk Resurs] <https://www.friskola.se/2017/09/20/stor-skillnad-pa-ersattning-till-friskolor-jfr-med-kommunens-skolor/>. Hämtdatum 2020-05-11.
- Friskolornas Riksförbund c, 2017. “De största skolhuvudmännen.” Sammanställning. 2017. [Elektronisk Resurs] <https://www.friskola.se/app/uploads/imported/Skolhuvudmannen-i-Sverige.pdf>. Hämtdatum 2020-04-24.
- Friskolornas Riksförbund, 2019. “Friskolor presterar bäst.” Pressmeddelande. 2019-03-21. [Elektronisk Resurs] <https://www.friskola.se/2019/03/21/%E2%80%8Bfriskolor-presterar-bast/>. Hämtdatum 2020-05-11.

- Hamilton a, Ulla, 2020. "Smutskasta inte en välrenommerad friskola." Dagens Samhälle. Debattartikel. 2020-02-13. [Elektronisk Resurs] <https://www.dagenssamhalle.se/debatt/smutskasta-inte-en-valrenommerad-friskola-31464>. Hämtdatum 2020-05-11.
- Hamilton b, Ulla, 2020. "Bra och dåliga friskolor finns i alla områden." Svenska Dagbladet. Debattartikel. 2020-04-30. [Elektronisk Resurs] <https://www.svd.se/bra-och-daliga-skolor-finns-i-alla-omraden>. Hämtdatum 2020-05-12.
- Hamilton, Ulla – Westerberg, Anita – Strömberg, Marcus – Sörelius Nordenborg, Anna – Lindgren, Fredrik, 2020. "Förslagen ger mer pengar till dåliga skolor." Svenska Dagbladet. Debattartikel. 2020-04-27. [Elektronisk Resurs] <https://www.svd.se/forslagen-ger-mer-pengar-till-daliga-skolor>. Hämtdatum 2020-05-12.
- Internationella Engelska Skolan, 2020. "IES får inga rabatter från kommuner." Artikel. 2020-04-14. [Elektronisk Resurs] <https://engelska.se/sv/news/ies-f%C3%A5r-inga-rabatter-fr%C3%A5n-kommuner>. Hämtdatum 2020-05-06.
- Landskrona stad, 2015. *Sammanträdesprotokoll kommunstyrelsen 2015-05-28*.
- Landskrona stad, 2017. *Nämndsplan 2017: Utbildningsnämnd*.
- Landskrona stad a, 2018. *Årsredovisning 2018*.
- Landskrona stad b, 2018. *Nämndsberättelse 2018: Utbildningsnämnd*.
- Larsson, Marcus & Plesner, Åsa, 2020. "Ny friskola är vägen till högre kommunalskatt." Dagens Samhälle. Debattartikel. 2020-02-12. [Elektronisk Resurs] <https://www.dagenssamhalle.se/debatt/ny-friskola-ar-vagen-till-hogre-kommunalskatt-31419>. Hämtdatum 2020-05-11.
- Norrälje kommun, 2012. *Verksamhetsberättelse 2012 för barn- och skolnämnden*.
- Norrälje kommun, 2013. *Verksamhetsberättelse 2013 för barn- och skolnämnden*.
- Norrälje kommun, 2014. *Årsredovisning 2014 för barn- och skolnämnden*.
- Prop. 1991/92:95. Om valfrihet och fristående skolor.
- Prop. 2009/10:157. Bidragsvillkor för fristående verksamhet.
- SCB a, 2020. "Folkmängd i riket, län och kommuner 31 december 2019 och befolkningsförändringar 1 oktober-31 december 2019. Totalt." Artikel. Senast uppdaterad 2020-02-20. [Elektronisk Resurs] <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/tabell-och-diagram/kvartals--och-halvarsstatistik--kommun-lan-och-riket/kvartal-4-2019/>. Hämtdatum 2020-04-24.
- SCB b, 2020. "Utbildningsnivån i Sverige." Artikel. Senast uppdaterad 2020-04-03. [Elektronisk Resurs] <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/utbildning-jobb-och-pengar/utbildningsnivan-i-sverige/>. Hämtdatum 2020-05-05.
- SFS 2011:185. Skolförordning.
- SFS 2010:800. Skollag.
- SKL a, 2018. *Fokus på. Socioekonomisk resursfördelning i skola och förskola*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.

- SKL b, 2018. "Bidrag till fristående skolor - intressanta domar." PM. 2018-11-14. [Elektronisk Resurs] <https://skr.se/download/18.138315e61677d89dfe7a9b7a/1544696400543/Intressanta%20domar%20om%20bidragen%20till%20frist%C3%A5ende%20verksamheter.pdf>. Hämtdatum 2020-04-23.
- Skolinspektionen, 2019. "Frågor och svar: starta skola." Artikel. Senast uppdaterad 2019-12-19. [Elektronisk Resurs] <https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillstandsprovning/Starta-fristaende-skola/fragor-och-svar/>. Hämtdatum 2020-04-23.
- Skolverket, 2018. *Analys av familjebakgrundens betydelse för skolresultaten och skillnader mellan skolor. En kvantitativ studie över tid i slutet av grundskolan.* Rapport 467. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket, 2020. "Statsbidrag för likvärdig skola 2020." Artikel. Senast uppdaterad 2020-05-12. [Elektronisk Resurs] <https://www.skolverket.se/skolutveckling/statsbidrag/statsbidrag-for-likvardig-skola-2020>. Hämtdatum 2020-04-22.
- Skolvärlden, 2019. "Kommunen går back. Tingas ändå betala sju miljoner till friskolor." Nyhetsartikel. 2019-07-05. [Elektronisk Resurs] <https://skolvärlden.se/artiklar/kommunen-gar-back-tvingas-anda-betala-sju-miljoner-till-friskolor>. Hämtdatum 2020-04-23.
- SKR, 2019. "Kommungruppsindelning 2017." Artikel. 2019-12-02. [Elektronisk Resurs] <https://skr.se/tjanster/kommunerochregioner/faktakommunerochregioner/kommungruppsindelning.2051.html>. Hämtdatum 2020-04-23.
- SOU 2016:78. *Ordning och reda i välfärden.* Valfärdsutredningens betänkande.
- SOU 2017:35. *Samling för skolan - Nationell strategi för kunskap och likvärdighet.* Slutbetänkande av 2015 års skolkommision.
- SOU 2020:28. *En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning.* Betänkande av Utredningen för likvärdig skola.
- Statskontoret, 2013. Resurserna i skolan. 2013:10. Rapport.
- Stensson, Sten, 2020. "Engelska Skolans etableringar strider mot lagen." Göteborgs-Posten. Debattartikel. 2020-05-02. [Elektronisk Resurs] <https://www.gp.se/debatt/engelska-skolans-etableringar-strider-mot-lagen-1.23302668>. Hämtdatum 2020-05-11.
- Svenska Dagbladet, 2017. "Storm av kritik mot Reepalus välfärdsutredning." Nyhetsartikel. 2017-02-07. [Elektronisk Resurs] <https://www.svd.se/stormen-mot-reepalu--kritiken-valler-in>. Hämtdatum 2020-05-12.
- Sveriges Radio, 2017. "Kritik mot skolkommisionens förslag." Nyhetsartikel. 2017-04-20. [Elektronisk Resurs] <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6677498>. Hämtdatum 2020-05-12.
- SVT, 2015. "Ja till omstritt skolbygge i Norra Borstahusen." Nyhetsartikel. 2015-06-17. [Elektronisk Resurs] <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/helsingborg/ja-till-omstritt-skolbygge-i-norra-borstahusen>. Hämtdatum 2020-06-05.

- Varbergs kommun, 2015. *Årsredovisning & kvalitetsanalys 2015: barn- och utbildningsnämnden.*
- Varbergs kommun, 2016. *Årsredovisning 2016: Barn- och utbildningsnämnden.*
- Vlanchos, Jonas, 2011. "Friskolor i förändring" i *Konkurrensens konsekvenser. Vad händer med svensk välfärd?* Laura Hartman (red.). Stockholm: SNS Förlag.

Bilaga 1

Källa: Skolverket, 2020. Grundskolan - Riket, kommunal huvudman jämfört med Riket, enskild huvudman [graf]. <https://www.skolverket.se/skolutveckling/statistik/sok-statistik-om-forskola-skola-och-vuxenutbildning?sok=SokA> [2020-05-16].

Bilaga 2

Skolverket

Grundskolan - Elevstatistik

Lasåret 2019/20

Visar uppgifter för: Riket

ANALYSSTÖD

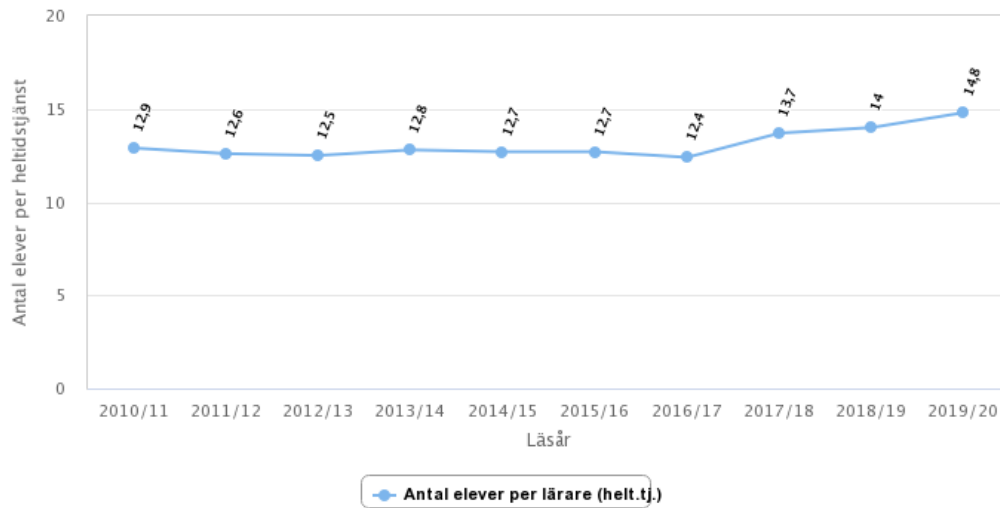
EXCEL

	Förskoleklass				Årskurs 1-9										
	Antal elever	Andel flickor (%)	Antal elever åk 1-9	Andel flickor (%)	Andel m utt bakgr (%)	Andel m förädr: n efter-gymn utb (%)	Antal elever åk 1	Antal elever åk 2	Antal elever åk 3	Antal elever åk 4	Antal elever åk 5	Antal elever åk 6	Antal elever åk 7	Antal elever åk 8	Antal elever åk 9
Riket, samtliga huvudmän	121 956	48	1 086 180	49	26	60	122 936	121 966	126 208	123 183	121 596	120 041	119 304	115 643	115 303
Riket, kommunal huvudman	108 065	48	912 582	48	26	58	108 978	108 046	111 758	104 513	103 011	98 127	94 475	91 589	92 085
Riket, enskild huvudman	13 305	50	167 372	50	27	70	13 230	13 180	13 713	17 918	17 853	21 231	24 232	23 393	22 622
Riket, statlig huvudman	78	40	172	44	.	.	38	26	29	30	27	22	.	.	.
Riket, region huvudman	.	.	10	1	.	9
Riket, internationella skolor	508	48	6 044	50	75	71	690	714	708	722	705	661	596	661	587

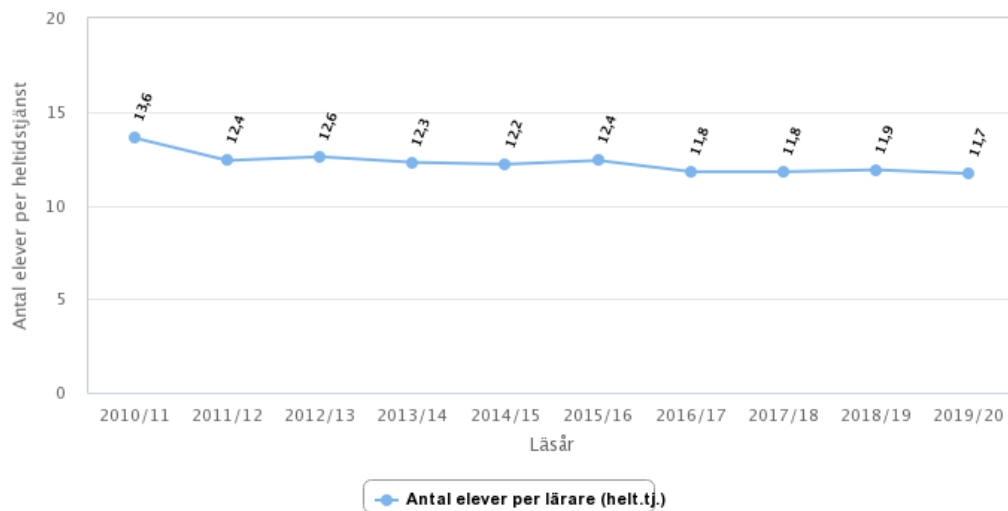
Källa: Skolverket, 2020. *Grundskolan – Elevstatistik* [tabell].
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/statistik/sok-statistik-om-forskola-skola-och-vuxenutbildning?sok=SokA> [2020-05-16].

Bilaga 3

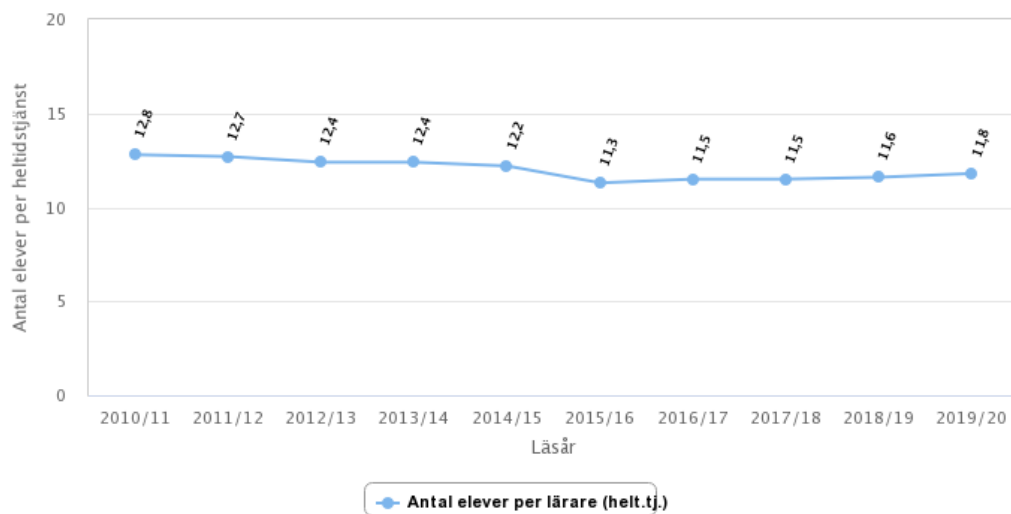
Grundskolan – Norrtälje, kommunal huvudman

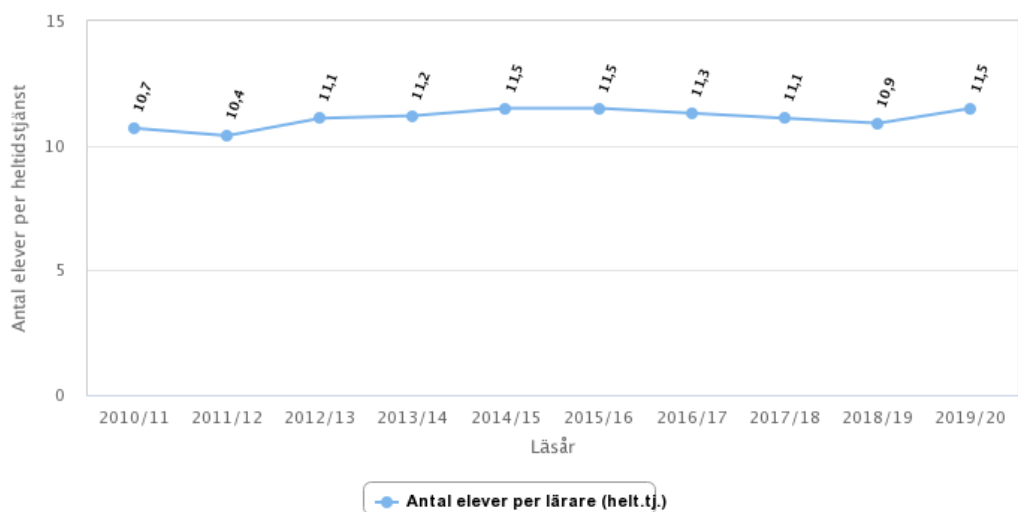
Grundskolan – Falun, kommunal huvudman

Grundskolan – Varberg, kommunal huvudman

Grundskolan – Landskrona, kommunal huvudman

Källa: Skolverket, 2020. Grundskolan – Norrtälje, Falun, Varberg, Landskrona, kommunal huvudman [graf]. [2020-05-16]. <https://www.skolverket.se/skolutveckling/statistik/sok-statistik-om-forskola-skola-och-vuxenutbildning?sok=SokA> [2020-04-23].

Bilaga 4

Läsåret 2012/13-2014/2015															Visar uppgifter för: Norrtälje (kommunal huvudman)														
	Antal elever	Andel flickor (%)	Antal elever åk 1-9	Andel flickor (%)	Andel m utl bakgr (%)	Andel m föräldr m efter-gynn utb (%)	Antal elever åk 1	Antal elever åk 2	Antal elever åk 3	Antal elever åk 4	Antal elever åk 5	Antal elever åk 6	Antal elever åk 7	Antal elever åk 8	Antal elever åk 9														
Norrtälje, kommunal huvudman 2012/2013	442	51	4 083	49	10	40	459	452	448	481	474	438	409	445	477														
Norrtälje, kommunal huvudman 2013/2014	398	50	4 063	49	11	41	433	445	453	427	482	478	456	420	469														
Norrtälje, kommunal huvudman 2014/2015	387	44	4 018	49	11	41	404	434	449	447	418	479	493	462	432														
Jordens skola 2013/2014				47	66	26																							
Jordens skola 2014/2015				68	57	25																							

Läsåret 2013/14-2015/2016															Visar uppgifter för: Falun (kommunal huvudman)														
	Antal elever	Andel flickor (%)	Antal elever åk 1-9	Andel flickor (%)	Andel m utl bakgr (%)	Andel m föräldr m efter-gynn utb (%)	Antal elever åk 1	Antal elever åk 2	Antal elever åk 3	Antal elever åk 4	Antal elever åk 5	Antal elever åk 6	Antal elever åk 7	Antal elever åk 8	Antal elever åk 9														
Falun, kommunal huvudman 2013/2014	552	50	4 892	49	12	55	558	625	567	560	535	494	525	499	529														
Falun, kommunal huvudman 2014/2015	605	50	4 712	49	13	56	563	566	627	546	511	470	421	503	505														
Falun, kommunal huvudman 2015/2016	611	48	4 645	48	13	57	609	562	562	547	512	481	441	419	512														
Erlaskolan 2014/2015	.	.	115	56	..	46	23	36	25	31	.														
Erlaskolan 2015/2016	.	.	137	59	..	49	.	.	.	5	14	30	38	20	30														

Läsåret 2016/17-2018/2019															Visar uppgifter för: Landskrona (kommunal huvudman)														
	Antal elever	Andel flickor (%)	Antal elever åk 1-9	Andel flickor (%)	Andel m utl bakgr (%)	Andel m föräldr m efter-gynn utb (%)	Antal elever åk 1	Antal elever åk 2	Antal elever åk 3	Antal elever åk 4	Antal elever åk 5	Antal elever åk 6	Antal elever åk 7	Antal elever åk 8	Antal elever åk 9														
Landskrona, kommunal huvudman 2016/2017	503	53	3 797	48	44	43	514	451	483	405	406	391	385	365	397														
Landskrona, kommunal huvudman 2017/2018	453	48	3 532	47	45	42	448	472	406	401	358	353	339	359	396														
Landskrona, kommunal huvudman 2018/2019	462	45	3 480	48	45	44	449	439	484	383	395	333	316	321	360														
Engelska skolan 2017/2018	56	48	414	52	34	64	54	56	51	60	44	56	61	32	.														
Engelska skolan 2018/2019	56	41	517	51	32	65	55	58	54	66	64	61	64	63	32														

Läsåret 2014/15-2016/2017															Visar uppgifter för: Varberg (kommunal huvudman)														
	Antal elever	Andel flickor (%)	Antal elever åk 1-9	Andel flickor (%)	Andel m utl bakgr (%)	Andel m föräldr m efter-gynn utb (%)	Antal elever åk 1	Antal elever åk 2	Antal elever åk 3	Antal elever åk 4	Antal elever åk 5	Antal elever åk 6	Antal elever åk 7	Antal elever åk 8	Antal elever åk 9														
Varberg, kommunal huvudman 2014/2015	700	45	5 631	48	10	57	660	665	660	610	676	634	612	545	569														
Varberg, kommunal huvudman 2015/2016	552	50	5 756	48	11	58	703	657	667	669	607	659	641	600	553														
Varberg, kommunal huvudman 2016/2017	656	45	5 958	48	12	60	710	714	660	674	669	613	653	642	623														
Kunskapsskolan 2015/2016	.	.	104	56	13	71	.	.	.	14	13	28	14	23	12														
Kunskapsskolan 2016/2017	.	.	147	54	16	64	.	.	.	18	23	22	42	22	20														

Källa: Skolverket, 2020. *Elevstatistik Norrtälje, Falun, Varberg, Landskrona (kommunal huvudman) samt Jordens skola, Erlaskolan, Kunskapsskolan, Engelska skolan* [tabell]. [2020-05-16]. <https://www.skolverket.se/skolutveckling/statistik/sok-statistik-om-forskola-skola-och-vuxenutbildning?sok=Soka> [2020-04-23].